

فرهاد پناه‌ی

چالش‌های حسابداری و حسابرسی دارایی‌های دیجیتال

انقلاب فناوری اطلاعات نه تنها روش‌های حسابداری را از روش‌های سنتی به روش‌های مکانیزه تغییر دارد بلکه فراتر از آن طیف متنوعی از دارایی‌ها را در صورت‌های مالی اشخاص و بنگاه‌ها وارد کرد که بعضاً ماهیت منحصر به فردی دارند و حسابداری و حسابرسی آن علاوه بر تسلط بر دانش فنی نیازمند نوآوری و خلاقیت در چارچوب قوانین و مقررات و استانداردهای موجود است.

حسابداری و حسابرسی دارایی‌های دیجیتال در مقایسه با دارایی‌های سنتی تفاوت‌های قابل توجهی دارد. باید به چند ویژگی متمایز دارایی‌های دیجیتال در مقایسه با سایر دارایی‌ها توجه و بر آن تأکید کرد.

نخست، برخلاف دارایی‌های سنتی مانند ساختمان و زمین و تجهیزات که ماهیت فیزیکی و ملموس دارند، دارایی‌های دیجیتال ماهیتی غیرفیزیکی و غیرمتمرکز دارند. از سوی دیگر برخلاف دارایی‌های سنتی در ترازنامه که ارزش‌گذاری آن‌ها نسبتاً پایدارتر است و براساس روش‌های شناخته شده تری مانند ارزش بازار، هزینه‌ی جایگزینی و یا ارزش دفتری انجام می‌شود، ارزش دارایی‌های دیجیتال پرنوسان است و منوط به عوامل مختلفی مانند قوانین نظارتی، پیشرفت‌های فناوری، پذیرش عمومی و تقاضای بازار است و از این‌ور ارزش‌گذاری آن‌ها پیچیده‌تر و پرریسک‌تر می‌شود.

دوم، ماهیت غیرمتمرکز دارایی‌های دیجیتال باعث می‌شود که شناسایی و ثبت آن‌ها در دفاتر حسابداری نیازمند سیستم‌های حسابداری پیشرفته‌تری باشد که قادر به ثبت تراکنش‌های دیجیتال باشد. برخلاف ثبت دارایی‌های سنتی در دفاتر حسابداری معمولاً ساده‌تر است.

سوم، چالش و ریسک ناشی از امنیت این دارایی‌هاست. امنیت دارایی‌های فیزیکی معمولاً با روش‌های سنتی و مرسوم و سیستم‌های امنیتی و بیمه تأمین می‌شود. اما دارایی‌های دیجیتال می‌تواند در معرض هک، سرقت، ... قرار بگیرد و ذخیره‌سازی و حفظ آن نیازمند فناوری‌های خاص است.

چهارم، برخلاف دارایی‌های سنتی که استانداردهای حسابداری برای آن به خوبی تعریف شده‌اند و سال‌هاست مورد استفاده قرار می‌گیرند، اگرچه استانداردهای موجود قادر است برخی نیازهای حسابداری دارایی‌های دیجیتال را تأمین کند اما کماکان ابهاماتی در این زمینه وجود دارد. همچنین قوانین مرتبط با دارایی‌های دیجیتال با توجه به طیف گسترده‌ی این دارایی‌ها نیاز به توسعه دارد. این ابهام و عدم قطعیت می‌تواند چالش‌هایی در گزارش‌گیری و حسابرسی ایجاد کند.

پنجم، برخلاف دارایی‌های سنتی که قوانین مالیاتی برای آن تعریف شده و اجرا می‌شود، مالیات‌گذاری بر دارایی‌های دیجیتال نیز ابهاماتی دارد و ممکن است قوانین متفاوتی برای آن تدوین شود.

ششم، چالش‌های ناشی از فناوری دارایی‌های دیجیتال برای حسابداران است. حسابداری و حسابرسی برخی از این دارایی‌ها نیازمند دانش فنی بالا در زمینه‌ی فناوری‌های مرتبط مانند بلاک‌چین، رمزنگاری و کیف پول‌های دیجیتال است. این در حالی است که حسابداری دارایی‌های سنتی ساده‌تر است و نیازمند دانش فنی کمتر.

سرانجام آن که اگرچه برخی فناوری‌ها مانند بلاک‌چین باعث شده تراکنش‌های دیجیتال شفاف و قابل ردیابی باشد اما ناشناس بودن طرفین معامله و پیچیدگی‌های فناوری می‌تواند فرایند حسابرسی آن را دشوار کند، در حالی که حسابرسی دارایی‌های سنتی عموماً براساس اسناد فیزیکی مانند فاکتورها، قراردادها و مدارک و گواهی‌های مالکیت انجام می‌شود.

بدین ترتیب مشاهده می‌کنیم که حسابداری و حسابرسی دارایی‌های دیجیتال به دلیل ماهیت نو و فناورانه محور بودن آن‌ها، نیازمند رویکردهای جدید، ابزارهای پیشرفته و دانش تخصصی است. از همین رو، با توجه به گسترش روزافزون دارایی‌های دیجیتال نهادهای حرفه‌ای و استاندارددگذار لازم است با همیاری کارشناسان فناوری اطلاعات و متخصصان مالی‌ی دیجیتال به چالش‌های این عرصه بپردازند. در همین چارچوب، تشکیل کارگروه‌های تخصصی، برگزاری دوره‌های آموزشی، سمینارها و آموزش‌های مرتبط با حسابداری و حسابرسی دارایی‌های دیجیتال ضروری است. روشن است که برای آن که حسابرسان قادر به ایفای تعهد خود برای اطمینان‌بخشی به صورت‌های مالی باشند باید با زیربوم این طیف جدید دارایی‌ها آشنا باشند و بر فناوری‌های مرتبط با آن تسلط یابند.